

Tijorat Banklarida Qimmatli Qog`Ozlar Bilan Operatsiyalari Va Ularning Bank Faoliyatida Tutgan O`Rni

Yuldashev Farxodbek Abdumutalibovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Andijon fakulteti "Mutaxassisik, ijtimoiy-gumanitar
va aniq fanlar kafedrasi katta o`qituvchisi, i.f.n.

Aminova Farangiz Rustamovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Andijon fakulteti "Bank ishi va audit"
yo`nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalari va ularning bank faoliyatidagi o'rni tahlil qilingan. Qimmatli qog'ozlar operatsiyalari banklar uchun likvidlikni boshqarish, daromad olish va risklarni diversifikatsiya qilish kabi strategik ahamiyatga ega. Maqolada tijorat banklari tomonidan amalga oshiriladigan investitsion va xizmat ko'rsatish operatsiyalari, shuningdek, ularning iqtisodiyotga ta'siri keng yoritilgan. Tadqiqot natijalari qimmatli qog'ozlar bozoridagi bank ishtirokining moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashdagi muhim rolini ochib beradi. Ushbu maqolada tijorat banklarning qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalari va ularning bank faoliyatidagi o'rni ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Tijorat banklari, qimmatli qog'ozlar, investitsiya operatsiyalari, risklarni boshqarish, likvidlik, daromad manbalari, iqtisodiy barqarorlik, moliyaviy bozor.

Tijorat banklari iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi bo'lib, ularning asosiy vazifasi moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash va iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashishdir. Ular orqali iqtisodiy subyektlar o'z moliyaviy ehtiyojlarini qondirish imkoniga ega bo'ladi. Shu sababli, tijorat banklari har bir davlat iqtisodiy tizimining barqaror rivojlanishida strategik ahamiyatga ega hisoblanadi. Tijorat banklari – bu jismoniy va yuridik shaxslarga moliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi hamda bozor iqtisodiyotida muhim o'rin tutuvchi kredit-moliyaviy muassasalar hisoblanadi. Ular mijozlarning mablag'larini jalb qilish, kredit berish, hisob-kitob operatsiyalarini amalga oshirish va boshqa bank xizmatlarini ko'rsatish orqali iqtisodiy jarayonlarda faol ishtirok etadi. Tijorat banklarining asosiy funksiyalari quyidagilar:

- ✓ Depozitlarni qabul qilish: Banklar jismoniy va yuridik shaxslarning mablag'larini omonat sifatida qabul qiladi va ularga foiz to'laydi.
- ✓ Kreditlash: Banklar iqtisodiyotning turli sohalarini, jumladan, korxonalarini va aholining ehtiyojlarini moliyalashtirish uchun kreditlar ajratadi.
- ✓ Hisob-kitob xizmatlari: Banklar mijozlar o'rtasidagi pul o'tkazmalarini amalga oshiradi va to'lov tizimini boshqaradi.
- ✓ Investitsiyalarni amalga oshirish: Tijorat banklari qimmatli qog'ozlar, loyihalar va boshqa moliyaviy instrumentlarga investitsiya qiladi.
- ✓ Valyuta operatsiyalari: Banklar xalqaro savdo va valyuta bozori bilan bog'liq xizmatlarni ko'rsatadi.

Tijorat banklarining ahamiyati quyidagilardan iborat:

- Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish: Tijorat banklari korxonalarini moliyalashtirish orqali ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanishiga hissa qo'shadi.

- Moliya tizimining barqarorligini ta'minlash: Banklar omonatlarni jalb qilish va ularni samarali joylashtirish orqali bozor likvidligini oshiradi.
- Jamg'armalarni investitsiyaga aylantirish: Tijorat banklari aholi va korxonalar mablag'larini to'plab, investitsiya loyihalariga yo'naltiradi.

Qimmatli qog'ozlar bozori zamonaviy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Tijorat banklarining ushbu bozordagi faoliyati bankning umumiy strategiyasini shakllantirishda, risklarni boshqarishda va daromadlarni ko'paytirishda muhim ahamiyatga ega. Tijorat banklari tomonidan amalga oshiriladigan qimmatli qog'ozlar operatsiyalari ikki asosiy yo'nalishlarda ko'rib chiqishimiz mumkin: investitsion va xizmat ko'rsatish operatsiyalari.

1. Investitsion operatsiyalar-qimmatli qog'ozlarga investitsiya qilish: Tijorat banklar ortiqcha likvid mablag'larini xavfsiz va daromadli aktivlarga joylashtirish maqsadida qimmatli qog'ozlarni sotib olishadi. Masalan, davlat obligatsiyalari, korporativ obligatsiyalar yoki boshqa kamriskli qimmatli qog'ozlar.
2. Xizmat ko'rsatish operatsiyalari-konsalting xizmatlari: Tijorat banklari mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozorida investitsiya qilish, risklarni baholash va boshqarish bo'yicha maslahatlar beradi.

Qimmatli qog'ozlar operatsiyalarining bank faoliyatidagi o'rni muhim hisoblanib, tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalari quyidagi jihatlar orqali bank faoliyatida muhim o'rin tutadi:

- Likvidlikni boshqarish: Banklar qimmatli qog'ozlar orqali o'zlarining likvid aktivlarini ta'minlaydi. Masalan, qisqa muddatli davlat obligatsiyalarini sotib olish orqali banklar zarur likvidlikni saqlab turishlari mumkin.
- Daromad manbai: Investitsion operatsiyalar bank uchun qo'shimcha daromad manbai hisoblanadi. Dividendlar, foizlar yoki qimmatli qog'ozlarni qayta sotishdan olinadigan foyda bankning moliyaviy natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
- Risklarni boshqarish: Qimmatli qog'ozlar orqali banklar o'zlarining kredit portfeli risklarini muvozanatlashtirishi yoki bozor risklarini kamaytirishi mumkin. Masalan, derivativ qimmatli qog'ozlardan foydalanish risklarni hedjlash imkonini beradi.
- Bozor barqarorligini ta'minlash: Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozorida faol ishtiroki bozor barqarorligini oshiradi va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashga yordam beradi.

Xulosa

Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalari bankning moliyaviy faoliyatida strategik ahamiyatga ega. Ushbu operatsiyalar banklar uchun nafaqat daromad manbai, balki risklarni boshqarish va bozor likvidligini ta'minlash vositasi hisoblanadi. Shu sababli, banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyati nafaqat banklarning moliyaviy barqarorligini, balki iqtisodiyotning umumiy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalari ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda va iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatishda muhim ahamiyatga ega. Banklar ushbu operatsiyalar orqali likvidlikni boshqarish, qo'shimcha daromad olish va risklarni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, qimmatli qog'ozlar bozorida faol ishtirok etish moliya bozorining barqarorligi va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qimmatli qog'ozlar operatsiyalari nafaqat banklar uchun, balki butun iqtisodiyot uchun muhim strategik vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A. A. Karimov – "Bank kreditlari va ularning boshqaruvi"
2. S. A. O'roqov – "Moliyaviy menejment asoslari"
3. Sh. A. Tursunov – "Bank faoliyatining iqtisodiy asoslari"

4. N. D. Nazarov – "Qimmatli qog'ozlar bozori va uning rivojlanish omillari"
5. B. R. Yusupov – "Tijorat banklari faoliyati: nazariya va amaliyot"
6. X. M. Sadullayev – "Moliyaviy bozorlar va institutlar"
7. Sh. A. Ibragimov – "Moliyaviy risklarni boshqarish"
8. R. R. Sultonov – "Moliyaviy tahlil va bank faoliyati"
9. M. K. Raxmonov – "Qimmatli qog'ozlar va investitsiyalar"
10. A. G'. Tursunov – "Banklar va investitsiya faoliyati"

